

Raadsmededeling

Datum	14 maart 2023	Nr.	RMD23-0002
Van	Het college van B&W	Contactpersoon: de heer R. Naaktgeboren	
Aan	De raads- en burgerleden	Email: r.naaktgeboren@bergenopzoom.nl	
		Tel: 0164-277316	
Portefeuillehouder(s)	Dhr. J.A.A. Pals		
Onderwerp	Aanpassing Nota Ruimtelijke Kwaliteit	Doel	☒ Oordeelsvorming/Peilen van gevoelens ☐ Zienswijzen/wensen en bedenkingen

Mededeling

Geachte leden en burgerleden van de gemeenteraad,

Op 3 februari 2022 heeft u de motie 'vreemd aan de orde van de dag' aangenomen betreffende 'heroverweging plaatsing zonnepanelen binnen het beschermd stadsgezicht'. De regeling die gaat over het toestaan van zonnepanelen is opgenomen in de door u op 11 april 2019 vastgestelde Nota Ruimtelijke Kwaliteit.¹ Zoals reeds volgt uit de evaluatie van de Nota stellen wij een versoepeling van de regeling voor.² Op 3 februari 2022 heeft de raad de motie 'vreemd aan de orde van de dag' aangenomen betreffende 'heroverweging plaatsing zonnepanelen binnen het beschermd stadsgezicht'. Hiermee heeft u ons opgedragen om een aanpassing voor te stellen van de huidige regeling. Wij begrijpen dat snelle versoepeling van de regeling, zeker gezien de hoge energieprijzen, gewenst is maar willen dit op een zorgvuldige manier doen met inachtneming van de cultuurhistorische waarden van het aangewezen rijksbeschermd stadsgezicht.

Bij brief van 14 september 2022 (kenmerk: U22-010662, bijgevoegd) hebben wij u bericht over de voortgang van de aanpassing van de Nota Ruimtelijke Kwaliteit. In voornoemde brief is ook een globaal tijdsplan aangegeven. In deze raadsmededeling informeren wij u over de huidige stand van zaken en het proces. Tevens berichten wij u over de door ons voorgestelde scenario's voor de aanpassing van de Nota Ruimtelijke Kwaliteit wat betreft het vanaf openbaar toegankelijk gebied zichtbaar toestaan van zonnepanelen op daken binnen het

¹ Op 1 mei 2019 is de door u vastgestelde Nota Ruimtelijke Kwaliteit in werking getreden. De Nota Ruimtelijke Kwaliteit, opvolger van de Welstandsnota uit 2006, ziet toe op de uiterlijke kwaliteit van bouwwerken en vormt voor de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen: WelstandsMonumentenCommissie) het toetsingskader bij de beoordeling van bouwplannen waarvoor een omgevingsvergunning voor een bouwactiviteit benodigd is.

² In voorstel RVB19-0007 tot het Vaststellen Nota Ruimtelijke Kwaliteit is opgenomen dat het beleid na een jaar (vanaf inwerkingtreding) geëvalueerd wordt. Via raadsmededeling RMD20-0023 (bijgevoegd) is gevolg gegeven aan deze evaluatie. De scenario's uit de voornoemde raadsmededeling zijn inmiddels achterhaald door de motie van 3 februari 2022.

rijksbeschermd stadsgezicht. Via deze raadsmededeling willen wij ook uw gevoelend pijn. Graag vernemen wij van u welke van de drie scenario's uit deze raadsmededeling uw voorkeur heeft.

Huidige situatie

Ook de gemeente Bergen op Zoom wil een bijdrage leveren aan het behalen van de klimaatdoelstellingen. De energietransitie en het kunnen opwekken van eigen – schone – energie is actueler dan ooit. Binnen het rijksbeschermd stadsgezicht stuit dit op beperkingen.³ Beschermd stads- en dorpsgezichten zijn aangewezen vanwege de bijzondere kwaliteit die deze gebieden in de loop van de geschiedenis hebben gekregen. Het gaat daarbij zozeer niet om het uiterlijk van individuele panden, maar om zowel de structuur als om de ruimtelijke kwaliteit van een gebied als geheel. Behoud van structuur en beeld vormen een zwaarwegend belang bij nieuwe ontwikkelingen.

Momenteel krijgen wij relatief veel vragen van burgers die woonachtig zijn binnen het beschermd stadsgezicht over het installeren van zonnepanelen. Hieruit is wel gebleken dat veel Bergse inwoners nog niet volledig op de hoogte zijn van de huidige regeling, zoals opgenomen in de huidige Nota Ruimtelijke Kwaliteit. Zonnepanelen op daken die voldoen aan de regeling ('niet zichtbaar vanaf de openbaar toegankelijke gebied') en voldoen aan de redelijke eisen van welstand zoals verwoord in de Nota Ruimtelijke Kwaliteit, mogen met een omgevingsvergunning worden geplaatst. Om de burgervragen enigszins te kunnen ondervangen, zoeken we naar een verbetering van onze informatievoorziening over zonnepanelen, monumenten en subsidies.

Handreiking Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

In de brief van 14 september 2022 hebben wij melding gemaakt van de in voorbereiding zijnde nieuwe handreiking van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De handreiking bevat uitgangspunten hoe gemeenten beleid kunnen opstellen waar wel en waar geen zonnepanelen toe te staan. Op het moment van het opstellen van deze mededeling is de nieuwe handreiking van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed over het plaatsen van zonnepanelen op monumenten en binnen het beschermd stadsgezicht in revisie en nog (steeds) niet officieel beschikbaar.⁴ Op welke termijn de handreiking officieel beschikbaar wordt gesteld is op dit moment niet duidelijk. Wel hebben wij de beschikking gekregen over de conceptversie. Bij het opstellen van de scenario's is gebruik gemaakt van hetgeen in de conceptversie van de handreiking is opgenomen.

Peilen van uw gevoelens

Vanuit uw wens om meer mogelijk te maken leggen we drie scenario's aan u voor, met een bijbehorende set met regels, over het plaatsen van zonnepanelen binnen het rijksbeschermd stadsgezicht, waarbij het plaatsen van zonnepanelen die zichtbaar zijn vanaf openbaar toegankelijk gebied in bepaalde gebieden wordt toegestaan. De scenario's worden aan de hand van blauwe, gele, oranje en rode (deel)gebieden, in beeld gebracht op de plankaart 'Zonnepanelenkaart Beschermd Stadsgezicht' die onderdeel wordt van de Nota Ruimtelijke Kwaliteit. Tevens is de uitwerking van de set met regels per deelgebied uitgeschreven en als bijlage bij deze raadsmededeling gevoegd.

³ Zie ook de inspraakreactie van enkele bewoners van het Bolwerk-Noord in de beeldvormende vergadering, d.d. 7 februari 2023.

⁴ Dit heeft te maken met de Noorverordening van de Europese Unie over het versnellen van besluitvorming van warmtepompen en pv zonnepanelen. De rijksdienst wil de gevolgen van deze – rechtstreeks werkende – EU-verordening verwerken in de handreiking.

Raadsmededeling

Verruiming

De doelstelling van een beschermd gezicht is niet om de huidige situatie te bevriezen, maar om bestaande nieuwe ontwikkelingen op een passende en respectvolle manier te integreren zodat de visuele verstoring beperkt blijft. De verantwoordelijkheid voor een zorgvuldige omgang met ontwikkelingen in rijksbeschermd stadsgezichten ligt bij de gemeente. Om inwoners helderheid te bieden en consistent beslissingen te nemen, is het verstandig om beleidsuitgangspunten te formuleren voor het toestaan van zonnepanelen binnen het rijksbeschermd stadsgezicht.

De verruiming houdt in dat zonnepanelen op daken – gelegen binnen het rijksbeschermd stadsgezicht – wel (door een zorgvuldige integratie) kunnen worden toegestaan, wanneer deze zichtbaar zijn vanaf het openbaar toegankelijk gebied. Hierbij gelden wel voorwaarden met betrekking tot uitstraling van de panelen en het legpatroon, zodat uniformiteit ontstaat. Het beschermd stadsgezicht wordt opgedeeld in verschillende deelgebieden waarbij verschil wordt gemaakt tussen de mate van cultuurhistorische- of beeldwaarde die het gebied heeft. Het is niet de bedoeling om de cultuurhistorische waarde van het beschermd stadsgezicht opnieuw te waarderen in hoge waarde en minder hoge waarden. Het gaat om de maat en schaal van de bebouwing, materialisatie en representativiteit van de openbare ruimte die maakt dat er op sommige plekken overwogen kan worden om de mogelijkheden van het plaatsen van zonnepanelen te verruimen, zonder dat dit een al te grote impact heeft op de ruimtelijke kwaliteit van een gebied als geheel.

Deelgebieden

De middeleeuwse kern wordt gevormd door een historische stadskern met daaromheen van oudsher aanloopstraten richting de Grote Markt. Om deze middeleeuwse stadskern ligt de 19^e-eeuwse schil. De 19^e-eeuwse schil wordt gekenmerkt door een stratenpatroon van ringwegen en radialen ⁵. Sommige radialen zoals de Antwerpsestraat en de Stationsstraat vormen de voornaamste hoofdroute richting het centrum en de bebouwing hierlangs heeft een grote representatieve waarde. De historische stadskern en de verbindende radialen zijn aangewezen als 'historische openbare ruimte' binnen het bestemmingplan Binnenstad. Deze aanwijzing, mede gelet op de iconische plekken en bijzondere historische betekenis die symbool staat voor de stad heeft ertoe geleid in alle scenario's de huidige – strenge – regels uit de Nota Ruimtelijke Kwaliteit worden voorgesteld.

Ook binnen de 19^e-eeuwse schil zijn bepaalde stukken van ringwegen (o.a. Bolwerk en Rijtuigweg) van een hoge ruimtelijke kwaliteit. Deze ringwegen zijn stedenbouwkundig vrijwel ongewijzigd sinds de aanleg ervan. Binnen deze contouren zijn zonnepanelen die zichtbaar zijn vanaf het openbaar toegankelijk gebied onder voorwaarden voorstelbaar. Wanneer panelen met regelmatige rangschikking, rechthoekige vorm worden toegepast zal de visuele verstoring van het beschermd gezicht beperkt blijven en aanvaardbaar zijn. Voor een klein deel van dit gebied, de zuidkant, is een verdere verruiming denkbaar. De beeldkwaliteit op die plekken is dusdanig dat het zichtbaar toepassen van zonnepanelen acceptabel is. Deze verdere verruiming is terug te vinden in het 2^e en 3^e scenario.

⁵ Radialen; in de middeleeuwse kern zijn dit de straten die van buiten de stad de route vormen naar de Grote Markt. In de 19^e -eeuwse schil zijn dit nagenoeg alle straten die haaks staan op de ringwegen, waarvan sommige representatief zijn, en aansluiten op de middeleeuwse radialen.

Binnen het beschermd stadsgezicht kennen we ook meer recente bebouwing, beter bekend als 'Scheldevesting'. Dit gebied kenmerkt zich door relatief veel nieuwbouw en overgebleven elementen gerelateerd aan het industrieverleden, zoals het Groot Arsenaal, de schoorsteen van Nedalco en het "Oesterlab"⁶. Gelet op de eigentijdse bebouwing zal het zichtbaar toepassen van zonnepanelen de beeldkwaliteit niet verstoren.

In deelgebied 1 is van een hoge ruimtelijke kwaliteit, dat versoepeling wegens te grote ontsiering niet wordt voorgesteld. Niet iedereen zal dan ook van de versoepeling gebruik kunnen maken. Voor locaties waar zonnepanelen ongewenst zijn, kan het bieden van alternatieven voor de betreffende eigenaren een uitkomst zijn. Een voorbeeld hiervan is een energiecoöperatie of het door de gemeente beschikbaar stellen van eigen gebouwen (gemeentewerf is hiervan een voorbeeld). Hierbij is op dit moment de vraag groter dan het aanbod. Indien de panelen slechts beperkt of nagenoeg niet zichtbaar zijn in deelgebied 1, kan via een positief advies van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit in bijzondere situaties toch medewerking worden verleend. In dat soort specifieke gevallen wordt gekeken naar een maatwerkoplossing.

Schematisch weergave van de verruiming per deelgebied

Voor de verduidelijking is hieronder een schema opgenomen met de regels per deelgebied. Dit schema ziet alleen op de situatie dat de zonnepanelen vanaf openbaar toegankelijk gebied zichtbaar zijn.

Schema zonnepanelen op daken in beschermd stadsgezicht, zichtbaar vanaf openbaar toegankelijk gebied

DEELGEBIED \ REGELS	zichtbaar*	Geen sterk reflecterende delen	Regelmatig rangschikken***	Gesloten vierhoekig vlak****	0,5 meter uit dakrand*****
1	nee**	ja	ja	ja	ja
2	ja	ja	ja	ja	ja
3	ja	ja	ja	nee	nee
4	ja	ja	nee	nee	nee

* vanaf openbaar toegankelijk gebied

** tenzij nagenoeg niet zichtbaar

*** op horizontale of verticale lijn (dus niet panelen horizontaal en verticaal)

**** alle panelen samen moeten gesloten vierkant vormen

***** geldt t.a.v. boven- onder- zijkant van dakvlak. Ook ten opzichte van dakraam of -kapel.

Extern advies

De scenario's zijn ook voorgelegd aan de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit en op 12 december 2022 besproken. De commissie kan zich vinden in de uitgewerkte scenario's, maar laat de keus verder aan uw raad.

De scenario's zijn ook voorgelegd aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De reactie van de rijksdienst was helaas nog niet beschikbaar op het moment dat deze raadsmededeling in routing werd gebracht. Deze reactie zal voorafgaand aan de beeldvormende vergadering nog aan u kenbaar worden gemaakt.

⁶ Gemeentelijke- of rijksmonumenten binnen het rijksbeschermd stadsgezicht kennen binnen de Nota Ruimtelijke Kwaliteit een eigen regime, en vallen niet onder de regels voor het beschermd stadsgezicht.

Raadsmededeling

Tijdspad

De scenario's kunnen via de beeldvormende raadsvergadering worden toegelicht middels een korte presentatie. Het is daarbij van belang dat u tot een keus komt tussen de voorgestelde scenario's om een definitief voorstel aan te bieden tot het wijzigen van de Nota Ruimtelijke Kwaliteit, zodat wij recht doen aan de motie, ook vanwege de voorliggende casussen. Onze voorkeur gaat uit, zoals verwoord in de evaluatie uit 2022, naar het integraal opnieuw vaststellen van de nota zodat ook enkele tekstuele aanpassingen (verschrijvingen) doorgevoerd kunnen worden.

Wij streven ernaar om voor de raadsvergadering van 29 juni a.s. een voorstel aan te bieden voor de aanpassing van de Nota Ruimtelijke Kwaliteit met hierin verwerkt het door u gekozen voorkeurscenario. Als de Nota Ruimtelijke Kwaliteit, met daarin het door u gekozen scenario, opnieuw door u is vastgesteld, kunnen in bepaalde gebieden met omgevingsvergunning panelen die in het zicht liggen worden geplaatst. De regels kunnen nadien wel weer strenger worden gemaakt, maar dit raakt de met omgevingsvergunning aangebrachte panelen niet. De gevolgen van het door u gekozen scenario kunnen dan niet meer ongedaan worden gemaakt.

Bijlagen

De volgende bijlagen zijn, als onderdeel van deze raadsmededeling, bijgevoegd en ter inzage gelegd:

- Uitwerking van de drie scenario's en set met regels
- 3 kaarten met de gebiedsindeling
- Onze brief van 14 september 2022 (kenmerk: U22-010662)
- Raadsmededeling RMD20-0023

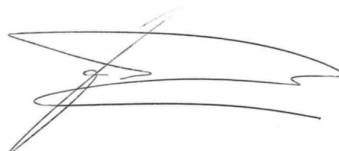
Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Bergen op Zoom,

secretaris

Dhr. mr. drs. ing. M. van Vliet

burgemeester

Dhr. dr. F.A. Petter